

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/102/2024
Identifikačné číslo spisu: 1418202035
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Zemková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:1418202035.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ B. C. G., nar. XX. C. XXXX, R., C. E. XXXX/XX a 2/ D. G., nar. XX. C. XXXX, R., Š. L. XXXX/X, obaja zastúpení: Nosko & Partners s. r. o., Bratislava, Podjavorinskej 2, proti žalovanému: G. G. G., nar. XX. C. XXXX, R., T. X, zastúpený: Advokátska kancelária AKMA, s.r.o., Bratislava, Záhradnícka 15, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Bratislava IV, aktuálne Mestský súd Bratislava IV, pod sp. zn. 19C/6/2018, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/127/2020 z 21. novembra 2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/127/2020 z 21. novembra 2023 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Rozhodnutie súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zamietol žalobu pôvodných žalobcov (1/ C. G., nar. XX. C. XXXX, zomr. XX. E. XXXX, 2/ C. G., nar. XX. C. XXXX, zomr. X. E. XXXX), ktorou sa domáhali určenia, že sú vlastníkami v petite žaloby špecifikovaných nehnuteľností, zapísaných na LV č. XXX a LV č. XXXX k. ú. N.R., súčasne priznal žalovanému proti žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. O odvolaní žalobcov 1/, 2/ (ďalej aj „žalobcovia“) rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 5Co/127/2020 z 21. novembra 2023 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a určil, že nehnuteľnosti:

- stavba postavená na parc. č. XXX/X, súp. č. XXXX - stavba,
- stavba postavená na parc. č. XXX/X, súp. č. XXXX - dielňa kovoobrábania,
- stavba postavená na parc. č. XXX/X, súp. č. XXXX - dielňa kovoobrábania,
- pozemok parc. č. XXX - záhrady vo výmere 108 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 92 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 123 m², parcela registra „C“,

- pozemok, parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 18 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 15 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - záhrady vo výmere 71 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 28 m², parcela registra „C“,
zapísané na liste vlastníctva č. XXX v k. ú. N., obec R. - m. č. N., okres R. B. a
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 12 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 4 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 23 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 33 m², parcela registra „C“,
- pozemok parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 3 m², parcela registra „C“,
zapísané na liste vlastníctva č. XXXX v k. ú. N., obec: R. - m.č. N., okres R. B., patria do dedičstva po
C. G., rod. D., nar. XX. C. XXXX, rod. č.: XXXXXX/XXX, trvale bytom: R. - N., zomrelej dňa X. E.
XXXX. Žalobcom 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v
rozsahu 100 %.

3. Odvolací súd rozsudok odôvodnil právne podľa § 34 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 35 ods. 1, 2 OZ, § 37 ods. 1 OZ, § 39, § 39a, § 49a, § 41a ods. 2, § 553 ods. 1, ods. 2, § 553 ods. 3, § 553a ods. 1, ods. 2, § 553c ods. 1, ods. 2, ods. 5 OZ.

4. Odvolací súd usúdil, na rozdiel od záveru súdu prvej inštancie, ktorý vylúčil, že pôvodní žalobcovia by boli uvedení do omylu, že bolo potrebné vychádzať zo širších súvislostí. Prvotné stretnutie pôvodných strán sporu a svedka D. inicioval syn pôvodných žalobcov (súčasný žalobca 1/), prerokovávali sa možnosti riešenia situácie ohľadne hroziacej dražby, pôvodní žalobcovia do rokovania aktívne nezasahovali, viac-menej len počúvali. Pri bežnom chode vecí po rokovaniach sa mala pripomienkovať zmluvná dokumentácia, svedok D. sám potvrdil, že kúpna zmluva nebola vopred ani pôvodným žalobcom, ani súčasnému žalobcovi 1/, ktorý rokovanie inicioval a viedol, zaslaná. Žalobcovia vo svojich výpovediach tvrdili, že si boli vedomí hodnoty nehnuteľností a je vylúčené, aby súhlasili s predajom za sumu 165 000 €, resp. s predajom nehnuteľností vôbec. Keďže pri návšteve notára sa podpisoval aj exekučný titul, tiež plné moci na komunikáciu s bankou, je aj podľa názoru odvolacieho súdu dôvodné veriť ich tvrdeniu, že boli uvedení do omylu ohľadom toho, čo v skutočnosti podpisujú, keď aj vypočutí svedkovia G. G. a G. G. uvádzali, že pôvodní žalobcovia po príchode od notára stále hovorili, že boli podpísať plnomocenstvo kvôli elektromeru, resp. že potom, čo žalobca 1/ svojmu otcovi uviedol, že predal dom, pôvodný žalobca skoro skolaboval, hoci zmluvu od notára sám doniesol.

5. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal aj na tvrdenia pôvodných žalobcov v prvoinštančnom konaní, o neplatnosti kúpnej zmluvy pre rozpor s dobrými mravmi, ku ktorým súd prvej inštancie nezaujal žiadne stanovisko. Rozpory s dobrými mravmi treba vidieť v konaní žalovaného a svedka D., pri ktorom obaja využili vyšší vek žalobcov, ich dôverčivosť vo vyriešenie situácie - zastavenie dražby, ako aj skutočnosť, že samotní žalobcovia nerokovali o riešení situácie priamo, ale toto za nich vykonali ich rodinní príslušníci. Nemôže požívať podľa odvolacieho súdu právnu ochranu, keď k uzavretiu zmluvy, o podmienkach ktorej rokovali za žalobcov ich rodinní príslušníci, došlo nielen bez prítomnosti, ale aj bez vedomosti týchto rodinných príslušníkov a navyše za neštandardných okolností, keď svedok D. aktívne priviezol žalobcov na notársky úrad a tam došlo k uzavretiu zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v hodnote viac ako 250 000 € za cenu 165 000 €, pričom žalobcovia ako predávajúci nemali možnosť sa oboznámiť s textom takto závažného dokumentu vopred, mali ho podpísať na mieste, bez výraznejšieho časového priestoru a navyše vo večerných hodinách. V rozpore s dobrými mravmi je postup žalovaného, ktorý úplne neštandardne požadoval spísanie notárskej zápisnice aj na súhlas s vykonateľnosťou, pokiaľ ide o vypratanie nehnuteľností. Rovnako je v rozpore s dobrými mravmi aj so zmluvou, že návrh na vklad vlastníckeho práva bol podaný pred splnením podmienok podľa zmluvy - teda pred uhradením celej kúpnej ceny, čo nasvedčuje, že celá transakcia bola dopredu pripravená (aj získaním podpisov na plných mociach na zastupovanie pred bankou) a realizovaná vo všetkých smeroch žalovaným, resp. svedkom D. tak, aby v prípade, ak sa rodinní príslušníci dozvedia o obsahu zmluvy, bolo možné sa brániť čo najmenej. Žalovaný a svedok D. uviedli do omylu nielen žalobcov, ale aj ich

rodinných príslušníkov, svedok D. napriek tomu, že deklaroval, že bol sprostredkovateľom celej transakcie, konal výlučne v záujme žalovaného, resp. svojom. Žalobcovia teda namietať, že boli vystavení časovému tlaku, nemali možnosť sa s obsahom listín oboznámiť vopred, napriek tomu, že išlo o právny úkon veľmi vysokej hodnoty a napokon zneužitím ich vyššieho veku a dôverčivosti v také riešenie, ktoré eliminuje dražbu, ale nepripraví ich o vlastníctvo rodinného domu. Čo sa týka dojednania kúpnej ceny, táto bola v úplnom rozpore so skutočnou hodnotou nehnuteľností, čo žalobcovia doložili dvomi znaleckými posudkami, pričom dojednanie príliš nízkej kúpnej ceny nie je samo osebe v rozpore s dobrými mravmi, ale platí to len v prípade, ak uzavretie kúpnej zmluvy je výsledkom dohody účastníkov nespätej s konaním priečiacim sa dobrým mravom. V tomto prípade je však z vyššie uvedeného kontextu zrejmé, že konanie žalovaného, ktoré malo viesť k dohode, v rozpore s dobrými mravmi bolo.

6. Odvolací súd sa s vyššie uvedenými tvrdeniami, že pôvodní žalobcovia boli vystavení časovému tlaku, nemali možnosť sa s obsahom listín oboznámiť vopred napriek tomu, že išlo o právny úkon veľmi vysokej hodnoty, (odvolací súd dodal, že išlo o právny úkon týkajúci sa nehnuteľnosti, v ktorej mali pôvodní žalobcovia obydlie), došlo tiež k zneužitiu ich vyššieho veku a dôverčivosti v také riešenie, ktoré malo eliminovať dražbu, ale nepripraviť ich o vlastníctvo rodinného domu, stotožňuje. Došlo k naplneniu tak objektívneho znaku civilnoprávnej úžery, ktorým je konanie smerujúce k získaniu plnenia v hrubom nepomere s poskytnutým plnením (žalovaným poskytnutá kúpna cena 165 000 € oproti nehnuteľnostiam získaných kúpou v hodnote 288 000 € - viď znalecký posudok č. 31/2016 na č. I. 177 spisu), ako aj viacerých subjektívnych znakov (tieseň, neskúsenosť, rozrušenie, dôverčivosť pôvodných žalobcov), splnenie ktoréhokoľvek z nich pri súbehu so splnením objektívneho znaku vedie k naplneniu a uplatneniu inštitútu civilnoprávnej úžery (§ 39a OZ).

7. Dôvodová správa k zákonu č. 106/2014 Z. z., ktorým sa menil Občiansky zákonník, vymedzuje tieseň ako mimoriadne ťaživú situáciu poškodeného (alebo inej osoby, ktorej tieseň pociťuje poškodený ako tieseň vlastnú), vyvolanú určitou, hoc len prechodnou naliehavou potrebou, ktorej uspokojenie nie je v možnostiach poškodeného. Spravidla pôjde o hospodárske ťažkosti, splatnosť dlhu, ktorého nesplatenie môže vážne ohroziť spoločenské postavenie poškodeného. Môže ísť aj o iné ťažkosti, napr. záujem zachovať vlastníctvo bytu na vyriešenie neľahkej sociálnej situácie. V tiesni môže poškodený konať aj vtedy, ak má dostatočné prostriedky na jej odstránenie, nemá ich však k dispozícii okamžite (strata alebo odcudzenie dokladov a potrebnej hotovosti ďaleko od domova pod.) Neskúsenosť spočíva „napríklad v nedostatočnej znalosti cien, nákupných možností spravidla v spojení s dôverčivosťou. Ide teda predovšetkým o neskúsenosť pri vybavovaní majetkových záležitostí. To môže vyplývať z neskúsenosti v širšom zmysle, resp. z neskúsenosti v určitej oblasti ľudskej činnosti, ktorá má dopad na majetkovú sféru človeka. Rozrušenie je stav prudkého pohnutia mysle vyvolaný určitou bezprostredne predchádzajúcou udalosťou, ktorá obzvlášť intenzívne zasiahla citovú zložku duševného života poškodeného do tej miery, že v tomto stave nebol schopný uvážiť, či hodnota jeho plnenia alebo sľubu plnenia zodpovedá hodnote plnenia páchatel'a voči nemu.

8. Dňa 10. marca 2017 podpísali pôvodní žalobcovia 1/ a 2/ i notársku zápisnicu N 220/2017, Nz 7998/2017 o vyhlásení osôb povinných o súhlase s vykonateľnosťou tejto notárskej zápisnice podľa § 41 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z. z. Exekučného poriadku. Z vyhlásenia vyplýva, že ku dňu jeho podpísania povinné osoby (pôvodní žalobcovia) predmetné nehnuteľnosti so súhlasom osoby oprávnenej, teda žalovaného, naďalej užívajú, a to do 9. septembra 2017, povinní súčasne vyhlásili, že nehnuteľnosti vypracú a odovzdajú oprávnenému do 9. septembra 2017, v prípade porušenia tejto povinnosti výslovne súhlasili s tým, aby táto notárska zápisnica sa stala vykonateľným titulom pre výkon rozhodnutia (exekúciu) vypratáním nehnuteľností.

9. Odvolací súd umožnenie užívania predaných nehnuteľností pôvodnými vlastníckmi po dobu 6 mesiacov zo strany žalovaného vyhodnotil ako rozporné s jeho vlastnými tvrdeniami, že jeho záujmom bolo nehnuteľnosti zrekonštruovať a následne predať tretej osobe, keď práve užívanie nehnuteľností pôvodnými vlastníckmi v období od marca do septembra, teda v období, vzhľadom na klimatické podmienky umožňujúcom rekonštrukciu nehnuteľností, tejto bránilo, resp. možnosť rekonštruovať nehnuteľnosti odsunulo až do budúcej stavebnej sezóny.

10. Odvolací súd uzavrel, že dohodnutá kúpna cena nehnuteľností vo výške 165 000 € oproti ich všeobecnej hodnote určenej znaleckým posudkom vo výške 288 000 €, t. j. kúpna cena predstavujúca 57,3 % všeobecnej hodnoty nehnuteľností, je v hrubom nepomere k vzájomnému plneniu, ktoré si žalovaný dal pôvodnými žalobcami poskytnúť (objektívny znak úžery) tak, že zneužil ich tieseň spôsobenú hroziacou dražbou a stratou obydľia, rozrušenie vyvolané označenou ťaživou životnou situáciou, zjavnú neskúsenosť v činnosti, ktorá mala zásadný dopad na ich majetkovú sféru, resp. ich dôverčivosť (subjektívne znaky úžery); kúpna zmluva uzavretá medzi pôvodnými žalobcami ako predávajúcimi a žalovaným ako kupujúcim dňa 9. marca 2017, resp. 10. marca 2017 je preto pre rozpor s kogentným ustanovením § 39a Občianskeho zákonníka podľa záverov odvolacieho súdu absolútne neplatným právnym úkonom.

11. Odvolacím súdom konštatovaný hrubý nepomer kúpnej ceny nehnuteľností (navyše bez zohľadnenia hodnoty hnutelných vecí, ktorými mali byť aj stroje a vybavenie dielne, vlastníctva ku ktorým sa mali pôvodní žalobcovia v protokole o odovzdaní a prevzatí nehnuteľností zo 6. septembra 2017 bez náhrady vzdať s vyhlásením, že tieto sú bezcenné) v predmetnej kúpnej zmluve k vzájomnému plneniu, ktoré mal podľa zmluvy obdržať žalovaný, za súčasného zneužitia tiesne, rozrušenia, zjavnej neskúsenosti a dôverčivosti pôvodných žalobcov je tak v absolútnom rozpore aj s dobrými mravmi, keďže takýto právny úkon nezodpovedá mravným zásadám, ktoré sú spoločnosťou akceptovateľné a pokladané za poctivé a slušné konanie; právny úkon napĺňajúci skutkovú podstatu civilnoprávnej úžery v zmysle § 39a Občianskeho zákonníka je tak vždy v rozpore aj s dobrými mravmi, pretože neprijateľnosť, a teda aj nezákonnosť civilnoprávnej úžery sa prieči dobrým mravom; kúpna zmluva nehnuteľností je absolútne neplatným právnym úkonom aj v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka.

12. Ustálená rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít sa ustálila na názore, že určovací žaloba je prípustná pri spornosti práv (právných vzťahov) k nehnuteľnostiam evidovaných v katastri nehnuteľností, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže privodiť zosúladenie evidovaného a právneho stavu. Ak je v katastri nehnuteľností zapísaná ako vlastník nehnuteľnosti iná osoba ako porúčiteľ a je pritom medzi touto osobou a dedičmi sporná otázka platnosti právneho úkonu, na základe ktorého nadobudla táto iná osoba vlastníctvo k nehnuteľnosti, súd v konaní o dedičstve nie je oprávnený bez ďalšieho túto spornú otázku (a v nadväznosti na ňu, či porúčiteľ bol či nebol ku dňu svojej smrti vlastníkom nehnuteľnosti) posudzovať. V takomto prípade však dedič (dedičia) naliehavý právny záujem na určení v zmysle § 137 písm. c) CSP, že určitá vec bola ku dňu smrti porúčiteľa jeho vlastníctvom, má. Naliehavý právny záujem žalobcov 1/ a 2/ na žalobe o určenie vlastníctva k nehnuteľnosti (o určenie, že vec patrí do dedičstva po právnom predchodcovi žalobcov) potom vyplýva priamo z § 36a ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení jeho zmien.

13. V konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po porúčiteľovi, možno považovať za ustálený záver, že až do vyporiadania dedičstva ohľadom tejto veci sú všetci dedičia považovaní za jej vlastníkov, pričom v danom určovacom spore, títo majú postavenie tzv. nútených procesných spoločníkov (§ 78 ods. 1 CSP). Konania o takejto žalobe sa tak musia zúčastniť (ako žalobcovia alebo ako žalovaní) všetci dedičia, inak je daný nedostatok vecnej legitímácie. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. mája 2019 sp. zn. 8Cdo/94/2018).

14. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že aktívna legitímácia dediča v konaní o určenie vlastníctva porúčiteľa je daná, ak prichádza do úvahy, že dedičovi môže byť v budúcnosti, v konaní o dedičstve porúčiteľa, potvrdené nadobudnutie vlastníckeho práva k veci, ktorá patrí do dedičstva.

15. Absolútna neplatnosť právneho úkonu (negotium nullum) nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (ex lege), v dôsledku čoho sa hľadá na absolútne neplatný úkon tak, ako keby nebol nikdy urobený. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Ak je určitý úkon absolútne neplatný, nastáva jeho neplatnosť priamo zo zákona už v čase jeho realizácie. Na dôvod zakladajúci

absolútnu neplatnosť právneho úkonu musí súd vždy prihliadnuť, a to aj bez návrhu (z úradnej povinnosti - ex officio).

16. Odvolací súd uzavrel, že ak je teda kúpna zmluva medzi pôvodnými žalobcami ako predávajúcimi a žalovaným ako kupujúcim uzavretá dňa 9. marca 2017, resp. 10. marca 2017 neplatná, nestal sa žalovaný ako kupujúci v zmysle takejto zmluvy vlastníkom nehnuteľností.

Dovolanie

17. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP navrhujúc zrušiť rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

18. V dovolaní uviedol, že krajský súd ako odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v niekoľkých skutkovo vymedzených pochybeniach konajúceho súdu v dôsledku čoho bolo vydané znátočné rozhodnutie. Rozsudkom odvolacieho súdu došlo k zmene rozsudku súdu prvej inštancie a rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, pričom krajský súd pripustil zmenu žaloby, čo je v odvolacom konaní zakázané, pričom zmenu petitu kvalifikoval ako „upresnenie“.

19. Odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobcom vyhovel ohľadne návrhu na zmenu žaloby v časti petitu v rámci odvolacieho konania (čo je podľa dovolateľa nepripustné), ktoré označil za „upresnenie“, resp. kozmetickú úpravu s odôvodnením uvedeným v bode 26. rozsudku odvolacieho súdu: „Vzhľadom na vývoj rozhodovacej praxe v otázke petitu obdobných žalôb ako táto, žalobcovia upresnili petit vzhľadom na skutočnosť, že pôvodná žalobkyňa zomrela skôr ako manžel, tak predmetom dedičského konania po nej by mali byť v celom rozsahu aj nehnuteľnosti patriace do BSM manželov - pôvodných žalobcov“, tak, že zmenil výrok napadnutého rozsudku aj vo vzťahu k náhrade trov konania.“

20. Žalovaný dovolanie odôvodnil nasledovnými dôvodmi, podľa ktorých krajský súd nedostatočným odôvodnením rozsudku porušil právo žalovaného na spravodlivý proces; neprihliadol na obsahovo závažné svedecké výpovede p. I. a p. C.. L.H., ktoré vyvracajú tvrdenia žalobcu 1; neobjektívne zaujato konal v neprospech žalovaného; čím nedodrжал zásadu rovnosti zbraní účastníkov konania následkom čoho porušil právo žalovaného na spravodlivý proces. V rámci odvolacieho konania pripustil súd zmenu žaloby, čo je v príkrom rozpore s ustanovením § 371 CSP.

21. Rozsudok odvolacieho súdu je podľa dovolateľa nepreskúmateľný pre nedostatok a nezrozumiteľnosť dôvodov, čo má za následok jeho ústavnú neudržateľnosť. Zároveň je arbitrárny, lebo neobjektívne posúdil konanie pôvodných žalobcov v daných aj širších súvislostiach pričom bez skutkového základu a dôkazov kvalifikoval dôvod neplatnosti právneho úkonu ako úžeru v zmysle ustanovenia § 39a OZ, v príkrom rozpore s teóriou neplatnosti právneho úkonu sa nezaoberal existenciou omylu. Formálne sa odvolávajúc na argumenty žalobcov, ktorý znaky takéhoto konania nikdy nepopisovali, neuvádzali.

22. Dovolateľ považuje rozsudok odvolacieho súdu za nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Svedecké výpovede v spojení s listinnými dôkazmi predloženými žalovaným v konaní hodnoverným a objektívne preskúmateľným spôsobom preukazujú, že pôvodní žalobcovia boli spôsobilí na právne úkony, že ich vôľa bola previesť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, nevykonali žiadny úkon, ktorým by spochybňovali úmysel predat' nehnuteľnosti a vyhnúť sa tak dražbe, zaplatením dlžnej sumy. Bez posúdenia konajúceho súdu v rámci konania na odvolacom súde zostalo tvrdenie žalovaného, že pôvodní žalobcovia mali možnosť uzatvoriť novú úverovú zmluvu, resp. refinancovať splatný úver, čo nevyužili, teda nie je možné hovoriť o nepriaznivej situácii, ktorou odvolací súd novo založil dôvod neplatnosti na úžere, čo netvrdili pôvodní žalobcovia ani žalobcovia v konaní na odvolacom súde. Krajský súd, teda v

rámci odvolacieho konania kvalifikoval ako dôvod neplatnosti úkonu úžeru, ku ktorej sa nevedeli vyjadriť žalobcovia ani ich právny zástupca. Zo samotného pojednávania dňa 21. novembra 2023 vyplýva, že predseda senátu predložil výlučne právnomu zástupcovi žalobcov znenie § 39a OZ, týkajúce sa definície úžery, na ktoré advokát žalobcov nevedel od prekvapenia reagovať, teda sa k uvedenému nevyjadril, ako je zaznamenané v zápisnici z pojednávania z 21. novembra 2023, na vyjadrenie sa právnomu zástupcovi žalovaného nebol daný priestor, čím dovolateľ namieta, že bola porušená procesná zásada rovnosti zbraní.

23. Odvolací súd v rozsudku výrokom určil, že predmetné nehnuteľnosti patria do dedičstva po C. G., rod. D., nar. XX. C. XXXX, rod. č.: XXXXXX/XXX, trvale bytom: R. - N., zomrelej dňa X. E. XXXX, a to na základe zmeny žaloby v časti petitu učinenej žalobcami, v dôsledku čoho žalovaný vytýka nesprávny postup odvolacieho súdu, ktorý riešil právnu otázku, v riešení ktorej sú rozdielne právne názory súdov. Poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2010 sp. zn. 3Cdo/154/2010..... Súdna prax akceptuje žaloby, ktorými sa dedič domáha určenia, že tá - ktorá vec patrí do dedičstva po poručiťovi. V konaní o takých žalobách ide o posúdenie, či poručiť bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiťa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu. Treba dodať, že ak súd vyhovie žalobe požadujúcej uvedené určenie a vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiťa, nepotvrďuje rozhodnutie o dedičstve (osvedčenie o dedičstve), že dedič je v súčasnosti vlastníkom veci. Po smrti poručiťa môžu vo všeobecnosti nastať právne skutočnosti, s ktorými právny poriadok spája vznik vlastníctva niekoho iného (napríklad vydržaním); v konaní, v ktorom sa zisťuje, či určitá vec bola v čase smrti poručiťa v jeho vlastníctve, sú však takéto (neskoršie) skutočnosti právne bezvýznamné. Najvyšší súd Slovenskej republiky konkrétne v uznesení sp. zn. 1Cdo/26/2007 zo 16. decembra 2008 konštatoval, že: „Nemožno napokon obísť, že výrok rozsudku, ktorým sa navrhovateľ domáha určenia, že určité veci patria do dedičstva po poručiťovi, plne rešpektuje úpravu zakotvenú v § 80 písm. c) OSP, t. j. vyhovuje zákonnej podmienke, že určovací žaloba musí zodpovedať právnomu vzťahu, resp. právu v prítomnom čase, t. j. stavu v čase vyhlásenia rozsudku (podľa § 154 ods. 1 OSP je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia). Iné je, že ustanovenie § 154 ods. 1 OSP sa netýka hmotnoprávných predpisov, ktoré vznik, zmenu alebo zánik práv či povinností viažu na určitý okamih.“ Dovolací súd sa aj z tohto dôvodu nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého by bol prípustný len taký určovací návrh, na základe ktorého by súd rozhodol o vlastníctve poručiťa ku dňu jeho smrti. Takýto výrok s určovaním do minulosti sa javí na rozdiel od výroku, že určité veci patria do dedičstva po poručiťovi, ako nepriliehavý, resp. nie zodpovedajúci úprave zakotvenej v § 80 písm. c) OSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Cdo/26/2007 zjavne rozlišoval medzi žalobou o určenie vlastníckeho práva poručiťa k veci ku dňu jeho smrti a žalobou o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, pričom zároveň konštatoval, že keďže v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, sa má určovací výrok súdu viazať k súčasnému stavu (t. j. stavu v čase vyhlásenia rozhodnutia) a nie stavu minulému (v čase smrti poručiťa), takýto výrok plne zodpovedá aj požiadavkám kladeným procesnoprávnou úpravou pre určovacie žaloby.

24. Podľa názoru dovolateľa, opierajúc sa o citované rozhodnutia trvá na tom, že došlo k zmene žaloby, ktorá je v zmysle ustanovenia § 371 CSP pre odvolacie konanie neprípustná. Zmenou žaloby je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo, k čomu v danom konaní na krajskom súde došlo nezákonne a akceptovaním tohto nezákonného postupu zo strany súdu je naplnené porušenie práva žalovaného na spravodlivé konanie. V zmysle vyššie uvedenej judikatúry sú rozdielne názory na určenie charakteru žaloby smerujúcej k vymedzeniu predmetu súdneho konania, teda či je konanie o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, z hľadiska predmetu konania konaním o určenie vlastníckeho práva poručiťa. Uvádzané rozhodnutie - uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2010 sp. zn. 3Cdo/154/201 (judikát R 32/2011) vychádza z predpokladu, že žaloba o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi je z hľadiska vymedzenia predmetu konania žalobou o určenie vlastníckeho práva k určitej veci. Kontra uvedenému právnomu názoru oponuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2008 sp. zn. 1Cdo/26/2007, v ktorom zjavne rozlišoval medzi žalobou o určenie vlastníckeho práva poručiťa k veci ku dňu jeho smrti a žalobou o

určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi. Dovolateľ má vzhľadom na uvedené za to, že odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie na základe rozhodnutia, ktoré záviselo od otázky, ktorá je dovolacími súdmi rozhodovaná rozdielne.

25. Dovolateľ navrhol odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu, a to z dôvodov uvedených v dovolaní ako aj z dôvodu porušenia práva na spravodlivý súdny proces.

26. K dovolaniu sa vyjadrili žalobcovia, ktorí sa stotožnili s rozhodnutím odvolacieho súdu. Námietky dovolateľa k priebehu odvolacieho konania považujú za irelevantné. Odvolací súd viedol pojednávania vo veci v súlade so zákonom a rozhodne nepreferoval zaujatým spôsobom argumentáciu žalobcov. V skutočnosti žalovaný namieta skutkové a právne vyhodnotenie veci odvolacím súdom, ktoré však bolo vykonané zákonne a ústavne konformným spôsobom, v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov. Ak žalovaný namieta skutkové a právne posúdenie veci, tak je dôležité uviesť, že toto nie je predmetom dovolacieho prieskumu, ako sa to snaží dosiahnuť žalovaný vytváraním prípustnosti dovolania. Za výrazný nedostatok dovolania žalovaného možno označiť, že žalovaný nevymedzil dovolacie dôvody vo vzťahu k predpokladom prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP, resp. § 421 ods. 1 CSP. Dovolateľ dokonca aj dovolacie dôvody neoznačil v súlade s § 431 CSP, pretože nevymedzil akú otázku mal odvolací súd rozhodovať rozdielne a ani neoznačil rozhodnutia, ktorými má byť daná otázka riešená rozdielne dovolacím súdom. Teda tento dovolací dôvod je úplne zmätočný. Navyiac je úplne zrejmé, že žalovaný v súvislosti s dovolacím dôvodom § 421 ods. 1 písm. c) CSP poukazuje na úplne konkrétny záver v riešení konkrétnej otázky a nie na všeobecnú právnu otázku, ktorá môže byť obdobná v rôznych veciach. Záverom navrhli, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol a priznal žalobcovi 1 nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Posúdenie veci dovolacím súdom

27. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“ alebo „dovolací súd“ alebo „NS SR“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spisania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je čiastočne dôvodné.

28. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

29. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým (§ 442 CSP).

30. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je

oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

31. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

32. V danom prípade z dovolania žalovaného vyplýva, že napáda rozsudok odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu na základe § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

33. V zmysle § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

34. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k dovolateľom namietanej vade zmätočnosti.

35. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom odvolacom návrhu spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

36. Dovolateľ v súvislosti s vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP odvolaciemu súdu vytýkal nedostatky v postupe odvolacieho súdu pri rozhodovaní o zmene žaloby podľa § 371 CSP, pretože použitie citovaného ustanovenia na zmenu žaloby v odvolacom konaní je neprípustné.

37. Podľa § 371 CSP žalobu nemožno v odvolacom konaní meniť.

38. Z ustanovenia § 139 CSP vyplýva, že žalobca môže počas konania so súhlasom súdu meniť žalobu. Zmena žaloby je prejavom (jednou z foriem) dispozičnej zásady, ktorá je typická pre sporové konanie a umožňuje strane sporu vystupujúcej na strane žalobcu (na strane žalovaného len v prípade zmeny vzájomnej žaloby), aby modifikovala svoj žalobný návrh, ktorý však nie je prostriedkom procesného útoku alebo obrany (§ 149 CSP). Možnosť meniť žalobu však nie je absolútna a zákon ju obmedzuje najmä z dôvodov hospodárnosti. Žalobu možno zmeniť počas konania. V rámci konania na prvej inštancii je zmena žaloby neprípustná v spotrebiteľských sporoch, avšak len v prípade, ak je spotrebiteľ na strane žalovaného (§ 294 CSP). Zákon ďalej výslovne nepripúšťa zmenu žalobu v odvolacom konaní (§ 371 CSP) a v dovolacom konaní (§ 438 ods. 2 CSP). Z uvedeného možno vyvodit' záver, že zmena žaloby prichádza do úvahy len v rámci konania v prvej inštancii. Žalobca teda môže žalobu meniť do momentu vyhlásenia rozsudku vo veci samej (§ 219 CSP) alebo do momentu jeho vydania (kontumačný

rozsudok, platobný rozkaz a pod.), ak sa rozsudok nevyhlasuje verejne. Ak sa konanie v prvej inštancii končí vydaním uznesenia (zastavenie konania, odmietnutie žaloby), použije sa ustanovenie § 235 CSP.

39. Zmena žaloby ako dispozičný procesný úkon strany môže mať formu podania (§ 123 CSP a nasl.), alebo môže byť urobená ako prednes strany na pojednávaní (§ 181 CSP). Ak sa zmena žaloby realizuje formou podania, do úvahy prichádza len písomná forma (§ 125 CSP). Pri odstraňovaní väd podania sa postupuje podľa § 129 CSP v spojení s § 123 ods. 2 CSP. Zákon však výslovne predpokladá (§ 142 ods. 1 CSP), že strana môže zmenu navrhnúť aj na pojednávaní, t. j. formou ústneho prednesu. Vtedy bude zmena žaloby súčasťou zápisnice o pojednávaní (§ 99 CSP), ak sa robí, alebo zvukového záznamu (§ 98 CSP). Súd posudzuje podanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP), t. j. označenie podania stranou je irelevantné.

40. Podľa § 140 CSP, zmena žaloby je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo, a taktiež je to i podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe. Za zmenu žaloby sa však nepovažuje úkon žalobcu, ktorým mení uplatnený nárok, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

41. Podľa § 142 CSP, o prípustnosti zmeny žaloby súd rozhoduje uznesením (§ 234 ods. 1) voči ktorému nie je prípustné odvolanie (§ 357 a contrario), a to spravidla na pojednávaní, na ktorom bola zmena navrhnutá, alebo na pojednávaní, ktoré nasleduje bezprostredne po tom, ako bola zmena žaloby uplatnená podaním mimo pojednávania. Uznesenie, ktorým súd pripustil zmenu žaloby, doručuje súd subjektom, ak neboli prítomné na pojednávaní, na ktorom nastala zmena, do vlastných rúk.

42. Pokiaľ súd nerozhodne o uplatnenej zmene žaloby, nemôže pokračovať v konaní o pôvodnej žalobe. Ak súd nepripustí zmenu žaloby, pokračuje v konaní o pôvodnej žalobe.

43. Podľa § 63 ods. 1 CSP, ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to, čo sa skončí konanie o dedičstve (§ 61 ods. 1 a 2 CSP).

44. Z priebehu doterajšieho konania je nesporné, že počas odvolacieho konania zomreli obaja pôvodní žalobcovia; žalobkyňa 2 zomrela X. E. XXXX a pôvodný žalobca 1 dňa XX. E. XXXX. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 5Co/127/2020-597 z 21. októbra 2021 rozhodol, že pokračuje v konaní s nástupcami po nebohých žalobcoch a to so súčasnými žalobcami 1. B. C. G., nar. XX. C. XXXX a 2. D. G., nar. XX. C. XXXX. Zároveň pripustil zmenu žaloby tak, že predmetné nehnuteľnosti patria v podiele 1/2 do dedičstva po C. G., rodenej D. a v podiele 1/2 patria do dedičstva po C. G..

45. Pôvodní žalobcovia 1 a 2 zomreli po vyhlásení rozsudku súdu prvej inštancie, v čase, keď sa súdny spis nachádzal na odvolacom súde, ktorý rozhodoval o podanom odvolaní. Krajský súd sa v konaní riadil ustanovením § 63 ods. 1 a 2 CSP a v odvolacom konaní pokračoval, pretože sa jedná bezpochyby o majetkový spor, ale už s aktuálnymi žalobcami 1, 2. Civilný sporový poriadok ako už bolo zmienené, stanovuje postup súdu v prípade, ak počas neprávoplatne skončeného súdneho konania, zomrie strana sporu v majetkových veciach tak, že súd v konaní pokračuje, obvykle nezastaví konanie. Následne odvolací súd zdanlivo zvolil postup contra legem, keď rozhodol ako súd odvolací, aj o zmene žaloby. Nie je tomu tak. Aktuálni žalobcovia 1, 2 v úprave petitu nežiadali viac, než o uplatnenie iného práva, stále sa jedná o určenie vlastníctva k rovnakým nehnuteľnostiam (obdobne napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 26/2021 z 28. januára 2021). Ak sa stali účastníkmi konania dedičia pôvodných žalobcov, pôvodný žalobný petit sa stal neaktuálnym. Odvolací súd preto uplatnil výnimku z pravidla. Určovacia žaloba musí zodpovedať právnomu vzťahu, respektíve právu v (zásade) v prítomnom čase, t. j. stavu v čase vyhlásenia rozsudku (rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/26/2007 zo 16. decembra 2008, 3Cdo/154/2010 zo 16. decembra 2010). Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co/127/2020-597 z 21. októbra 2021 o zmene žaloby nadobudlo právoplatnosť,

nie je možné ho aktuálne zvrátiť cestou riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku. Za tohto stavu dovolací súd dodáva, že s uvedenou zmenou žaloby sa zmenila i výška spoluvlastníckych podielov, ktoré by mali patriť do dedičstva po poručiťoch, a to vo výške 1 po pôvodnom žalobcovi 1 i žalobkyni 2, pričom je potrebné zmieniť, že pôvodnej žalobkyni 2 prináležali nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX do výlučného vlastníctva v podiele 1/1.

46. V posudzovanom prípade otázka prípadnej zmeny žaloby vyplynula z procesného nástupníctva žalobcov v aktívnom určovacom spore ich právnych predchodcov. Petit, ktorý vyhovoval ich právnym predchodcom (vlastníci nehnuteľností, domáhajúci sa deklarovania svojho vlastníckeho práva) a „s ktorým“ neboli na okresnom súde úspešní, sa po vstupe aktuálnych žalobcov do konania stal neudržateľným, keďže, ako vyplýva z judikatúry Najvyššieho súdu SR (pozri napr. uznesenie sp. zn. 5Cdo/106/2008 z 10. februára 2009), dedič sa nemôže domáhať určovacou žalobou priameho určenia svojho vlastníckeho práva k majetku poručiťľa, ale „len“ určenia toho, že tento majetok patril ku dňu smrti poručiťľa poručiťľovi, prípadne určenia, že majetok patrí do dedičstva po poručiťľovi. Až po takomto určení môže byť majetok prejednaný v (dodatocnom) dedičskom konaní. Inak povedané, v konaní o určovacej žalobe sa možno domáhať určenia vlastníckeho práva získaného na základe rôznych nadobúdacích titulov, avšak deklarovanie nadobudnutia vlastníckeho práva dedením je predmetom dedičského konania.

47. Dovolací súd odhládnuv od rozhodnutia odvolacieho súdu v merite veci konštatuje, že ďalšia zmena žaloby, ktorú predložili žalobcovia písomným podaním z 9. novembra 2023 (číslo listu 794 listinného súdneho spisu), zostala bez procesného rozhodnutia, pričom zo zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom z 21. novembra 2023 (list číslo 802 listinného súdneho spisu) vyplýva, že právny zástupca žalovaného so zmenou petitu nesúhlasil, poukázal na možnosť upraviť rozsah odvolania len do lehoty na jeho podanie. Zároveň odvolací súd konštatoval, že nejde o takú zmenu žaloby, ktorá nakoniec v odvolacom konaní do úvahy neprichádza, ide len o upresnenie znenia určovacej žaloby, respektíve jej petitu, o ktorom súd nerozhoduje. Dovolací súd ale konštatuje, že vo výroku rozsudku odvolacieho súdu bolo určené, že všetky predmetné nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva číslo XXX a XXXX v k. ú. N., obec R.K. - G.Č. N., okres R. B., patria do dedičstva po C. G.. Zároveň nebolo rozhodnuté o spoluvlastníckom podiele jednej polovice uvedených nehnuteľností, ktoré patria do dedičstva po C. G.. Nateraz nie je možné, podľa dovolacieho súdu ani jednoznačne usúdiť, či odvolacím súdom zvolený postup treba charakterizovať ako opomenutie rozhodnúť o časti nároku alebo ako inkorporované späťvzatie žaloby. Úlohou odvolacieho súdu bude preto v prvom rade dôsledne vyjasniť otázku zmeny žaloby, a v prípade nevyhnutnosti o nej opakovane rozhodnúť, avšak prípustnosť zmeny žaloby v odvolacom konaní je možný len výnimočne, a to za predpokladu, že žalobcovia nežiadajú viac ako pôvodní žalobcovia (poručiťelia), nejde o uplatnenie iných práv a ani o podstatnú zmenu alebo doplnenie doposiaľ tvrdených rozhodujúcich skutočností. Následne bude v konaní pokračovať a znovu rozhodne o podanom odvolaní.

48. Dovolací súd uzavrel vzhľadom na uvedené, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave je nepreskúmateľný, k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP v tejto veci došlo. Uvedená skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd dovolaním napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom takouto vadou, nemôže byť považované za zákonné.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP

49. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

50. Rozhodovacia prax Najvyššieho súdu SR sa ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade

zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014 a 8Cdo/137/2015). V danom prípade dovolací súd k dovolacím dôvodom podaným podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP len v krátkosti konštatuje, že dovolateľ síce naznačil právnu otázku, ktorá by mala byť dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, ale uvedenú argumentáciu neuplatnil ako rozhodujúcu na súde odvolacom. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo 16. decembra 2010 sp. zn. 3Cdo/154/2010 a na rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/26/2007 zo 16. decembra 2008. Dovolací súd však konštatuje, že otázka je len akademická. Z uvedených rozhodnutí je totiž zrejmé, že súdna prax dovolacieho súdu síce rozlišuje medzi žalobou o určenie vlastníckeho práva poručiteľa ku dňu jeho smrti a žalobou o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, avšak je zrejmé, že obe žaloby sú dovolacím súdom akceptované, pričom je ponechané doposiaľ v zásade na výbere žalobcu akú formu žaloby využije.

51. Pokiaľ sa týka zvolenej žaloby v tomto spore, súd ju akceptuje ako vhodný prostriedok ochrany vlastníckeho práva žalobcov. V rámci obiter dictum je možné spomenúť, že z dlhodobej praxe dovolacieho súdu sa javí, že na spor medzi dedičmi je skôr vhodnejšia určovacia žaloba, ktorou sa žalobcovia domáhajú, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi. Pre súdny spor medzi žalobcami/dedičmi a tretími osobami sa javí ako vhodnejšia určovacia žaloba, ktorou sa žalobcovia domáhajú určenia vlastníckeho práva poručiteľa ku dňu jeho smrti. Tento poznatok dovolacieho súdu nemá vplyv na rozhodnutie o predmete tohto sporu, pretože ako už bolo zmienené, výber žaloby je na žalobcovi a obe formy žaloby súd akceptuje.

52. Pokiaľ dovolateľ poukazoval v dovolaní na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Českej republiky tak možno len skonštatovať, že ide o rozhodnutie súdnej autority iného štátu, preto nemohlo prísť k odklonu a vyriešeniu otázky, pri ktorej dovolací súd rozhoduje rozdielne.

53. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je súd prvej inštancie a odvolací súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu.

54. Dovolací súd o odklade vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa § 444 ods. 1 CSP v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

55. O nároku na náhradu trov pôvodného i dovolacieho konania rozhodne odvolací súd podľa § 453 ods. 3 CSP.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.